

Některé otázky ženijního zabezpečení frontové útočné operace

Plukovník Štěpán Romoček

Jaderné zbraně a vysoká mechanizace vojsk podstatně zvýšila tempo útočných operací a tím vzrostl i význam ženijního zabezpečení. K jeho úkolům přibýly některé nové, jako např. překonávání rozsáhlých prostorů, rozrušených a zamořených jadernými zbraněmi, ženijní zabezpečení raketových vojsk, protiatomová ochrana vojsk a bojové techniky, protipožární opatření a odstraňování následků zbraní hromadného ničení.

Se zvětšením rozmachu útočné operace frontu se zvýšil podstatně i rozsah úkolů ženijního zabezpečení, přičemž se zkrátily lhůty pro jejich splnění. **Hlavním úkolem ženijního vojska je zabezpečit pohyb vojsk na bojišti v požadovaných tempech bez ohledu na denní či noční dobu a meteorologické podmínky.**

Ženijní vojsko, které je vybaveno dokonalou technikou s vysokou efektivností práce, je schopné splnit úkoly ženijního zabezpečení jen při účelném použití ženijních sil a prostředků a v úzké součinnosti se všemi druhy vojsk.

Rychlé změny situace budou klást značně vysoké nároky i na organizační schopnosti štábu náčelníka ženijního vojska frontu.

Z tohoto hlediska hlavní úkol ženijního zabezpečení útočné operace frontu v počátečním období války bude:

- zabezpečit ženijními silami a prostředky vysoké tempo operace a manévru, především dovedným překonáváním zátarasů a překážek, prováděním silničních a mostních prací, uvolňováním závalů vzniklých po vlastních a nepřátelských jaderných úderech a zabezpečením násilných přechodů vodních toků z chodu na široké frontě;

- organizovat a provést ženijní opatření, zvláště maskování a opevňovací práce k ochraně vojsk před účinky zbraní hromadného ničení. Zvýšenou pozornost je nutné věnovat zabezpečení manévru a prostorům bojového rozmístění raketových vojsk;

- připravit ženijní opatření k odrazení protiztečí a protiúderů nepřítele, k zabezpečení boků a styků jak manévrem zátarasy, tak i rychlou ženijní úpravou terénu;

- vytvořenými ženijními zálohami mít možnost řešit nepředvídané situace a podílet se na odstraňování následků po úderech zbraní hromadného ničení.

Počáteční období války může mít tu zvláštnost, že nemusí být k zahájení války ještě k dispozici všechny ženijní síly a prostředky. Bude se vyznačovat tím, že veškerá tíha ženijního zabezpečení bude spočívat především na ženijních jednotkách, útvech a svazcích, existujících již v míru.

Armády prvního sledu mohou být podle úkolů zesíleny každá několika ženijními prapory a 1—2 pontonovými prapory. Plánovat s vyššími počty by bylo

nereálné a proto se musí štáby naučit zabezpečovat úkoly uvedenými silami při velmi složitých bojových situacích počátečního období války.

Přitom nelze vyloučit, že bude někdy potřeba odejmout i některé organické prostředky (ženijní a pontonové) druhosledové armádě a ve zcela výjimečných případech i divizní přepravní prostředky k dočasnému zesílení armád prvního sledu. Bude to vyžadovat dovedně zplánovat manévry tak, aby armáda druhého sledu byla včas a ve vhodném prostoru před svým zasazením úměrně zabezpečena.

Při takto omezeném počtu sil a prostředků bude častým případem, zvláště v počátečním období války, že ženijní jednotky a útvary budou přidělovány jen ke splnění určitých prostorově a časově vymezených úkolů (zatarasování, odtařování, přechodu rozsáhlých rozrušených prostorů po jaderných úderech a přechodu vodního toku), po jejichž splnění budou podřízeným odejmuty.

Jen tak bude možné dosáhnout, že ženijní vojsko bude využíváno na plnění rozhodujících úkolů frontové operace počátečního období války.

ROZBOR HLAVNÍCH ÚKOLŮ ŽENIJNÍHO ZABEZPEČENÍ V POČÁTEČNÍM OBDOBÍ VÁLKY

Ženijní průzkum. Cílem ženijního průzkumu je získat s dostatečným předstihem maximum podkladů pro plánování úkolů ženijního zabezpečení na celou hloubku útočné operace frontu. Těžiště ženijního průzkumu frontu bude na směru nebo směrech rozhodující činnosti vojsk, a to především ve prospěch tankových a výsadekových svazků získávat konkrétní údaje o současném stavu terénu (vodních toků, komunikací, horských přechodů atd.) a o charakteru, rozsahu a technickém provedení ženijních opatření nepřítele, aby mohly být vytvořeny podmínky k plnému využití jejich úderné síly. A jako každý průzkum v týlu nepřítele, je i ženijní průzkum povinen získávat zprávy o jaderných zbraních nepřítele.

Ke splnění těchto úkolů je výhodné používat ženijních průzkumných jednotek jako samostatných průzkumných skupin. Složení a sílu ženijních průzkumných skupin je třeba určovat podle důležitosti stanovených úkolů. Začleňování ženijních průzkumníků do vševojskových průzkumných skupin bude v případech, kdy budou tyto skupiny vysílány do prostorů, na kterých má zvláštní zájem i štáb ženijního vojska frontu a kdy vševojskové skupiny nejsou s to z ženijního odborného hlediska získat potřebné údaje.

Je však nutné, aby štáb náčelníka ženijního vojska frontu na základě stanovených úkolů prvosledovým armádám přidělil dostatečný počet ženijních průzkumných skupin, které by zabezpečily požadované zprávy pro upřesnění plánu ženijního zabezpečení armádní útočné operace. Na stupni frontu je nutné počítat do splnění bližšího úkolu s vytvořením dostatečně silné zálohy ($\frac{1}{3}$ až $\frac{1}{2}$) prostředků ženijního průzkumu.

Kromě toho se ukazuje nutné, aby štáb náčelníka ženijního vojska stanovil a plánoval úkoly nejen ženijním průzkumným prostředkům, ale předkládal také požadavky na získávání zpráv ostatními průzkumnými prostředky (např. leteckým snímkováním) z prostoru předpokládané bojové činnosti.

Ženíjní průzkum ve prospěch armády druhého sledu je organizován péčí frontu a prvosledových armád. Bude-li druhý sled pokračovat v rozvíjení útoku na směr, kde postupovaly prvosledové armády, bude výhodné ženijní průzkumné skupiny, které pracují již v týlu nepřítele, předat do podřízenosti štábu náčelníka ženijního vojska armády druhého sledu a současně jim stanovit doplňkové úkoly průzkumu.

Je samozřejmé, že příslušníci ženijních štábů a velitelé musí již v míru dosáhnout potřebné znalosti o charakteru budoucího možného válčiště.

Zabezpečení vysokého tempa operace. Na možnostech soudobých zbraní lze těžko předem přesně určit průběh operace frontu v prvních dnech války. Rychlé proniknutí vojsk na území nepřítele a překonání jeho taktického pásma obrany dává předpoklady úspěšného odrazení nepřátelských protiztečí a protiúderů z chodu bez snížení tempa útoku. V operační hloubce se musí útok rozvíjet ještě rozhodněji a tempo musí narůstat.

Tento úkol je třeba vidět jako souhrn řady opatření:

- úprava a údržba cest, zabezpečení pohybu jak po komunikacích, tak i mimo ně, zvláště přes horské a lesní masívy, přes rozrušené a zamořené prostory po vlastních a nepřátelských jaderných úderech;

- v některých případech odtařování průchodů ve výbušných zátarasech;

- zajistit příchod vojsk k řece ve vysokém tempu a provedení násilného přechodu z chodu na široké frontě a v takových místech, kde to nepřítel nejméně očekává. Přepřahu uskutečňovat bez zastávky a bez shromažďování vojsk před řekou. Po přechodu zabezpečit rozvíjení útoku na rozhodujícím směru činnosti vojsk.

Význam úpravy a údržby cest pro zabezpečení manévru silami a prostředky v soudobých podmínkách útočné operace značně narůstá. Na tomto úkolu se podílejí všechny druhy vojsk. Ženíjní jednotky v průběhu boje plní náročné úkoly v rámci odřadů zabezpečení pohybu, které se organizují na stupni pluk-divize. Význam plného využití těchto odřadů zvláště vyniká v počátečním období vánky, kdy je třeba zabezpečit vysoké tempo postupu prvosledových svazků, při překonávání závalů, vzniklých hromadnými údery obou válčících stran.

Vysoké tempo operace a omezené ženijní síly a prostředky, vyčleněné pro úpravu a údržbu frontových komunikací vyžadují uskutečňovat tento úkol odlišným způsobem od úpravy cest na nižších stupních, a to hlavně co do formy organizace těchto úkolů. Na stupni divize vytváříme 1—2 OZP pro úpravu jedné nebo dvou divizních komunikací a na stupni armády vyčleňujeme ženijní jednotky, které odpovídají vždy za úpravu komunikací v celé hloubce. Na stupni frontu jeví se výhodné upravovat komunikace „zónovým (prostorovým) způsobem“. Tento způsob umožňuje zvládnout úpravu a údržbu komunikací nejen na stanovených osách, ale i na připravených objížďkách nebezpečných úseků a prostorů (města, soutěsky, křižovatky apod.), které jsou nezbytné pro zabezpečení rychlého průchodu druhého sledu a operačních záloh frontu procházejících tímto prostorem.

„Zónový způsob“ úpravy a údržby komunikací má ještě tyto další výhody:

- umožňuje lépe organizovat systém velení v rámci ženijní jednotky;

- umožňuje soustředit síly a techniku na nebezpečné úseky jednotlivých komunikací;

— dává možnost rychleji uskutečnit manévry silami a prostředky z jedné osy na druhou.

Počítáme-li, že každý svazek operačních záloh nebo armády druhého sledu frontu potřebuje 2—3 komunikace, pak při dvou až třech svazcích v druhém sledu to je 6—9 komunikací. Při průměrné vzdálenosti 300 km jde o úpravu 1800—2700 km cest o únosnosti 60 t.

Z uvedeného plyne, že tento úkol je z frontových úkolů skutečně nejsložitější a k jeho plnění je třeba plánovat dostatečné množství ženijních sil a prostředků. Do plnění tohoto důležitého úkolu jsou ženijní jednotky přesunující se svazků plně zapojeny.

V průběhu útočné operace v počátečním období války bude často docházet ke změnám os přesunu, proto musí štáby a útvary ženijního vojska umět rychle reagovat na vzniklou situaci a dovedně využívat os prvosledových armád a ženijních jednotek pro úpravu komunikací.

Odtarasování. Snahou protivníka bude snížit, popřípadě zastavit tempo postupu našich vojsk alespoň na některých směrech. Toho může dosáhnout nejen aktivní bojovou činností na daném směru, ale i zřízením velikého množství nejrozličnějších typů zátarasů. Z výbušných zátarasů budou to především minová pole a atomové fugasy s různým tritlovým ekvivalentem. Nejzávažnějším problémem bude však překonávání hlubokých závalů v prostorech po vlastních a nepřátelských jaderných úderech.

Pro rychlé ražení průchodů v minových polích protivníka je třeba v maximální míře využívat především mechanických a výbušných prostředků, organicky začleněných v sestavě tankových útvarů, těch zatarasených prostorů, které svazky armády obešly, ale které podvazují manévry frontových záloh. Kromě tohoto odtarasení zůstanou i nadále zaminovány prostory nebo komunikace, přes které vojska neprošla, nebo které nebyly vojsky využívány a proto nebyly odtaraseny. Na toto odtarasování nemá front sil a nebude v průběhu operace tento úkol řešit.

Soudobá tempa operací vyžadují, aby odtarasování uskutečňovaly všechny druhy vojsk prostředky, kterými jsou vybaveny.

ŽENIJNÍ ZABEZPEČENÍ NÁSILNÝCH PŘECHODŮ A PŘEPRAV PŘES VODNÍ PŘEKÁŽKY

Velký význam pro zabezpečení vysokého tempa útočné operace zvláště s ohledem na charakter území nepřítele má rychlý přechod vodních překážek. **Překonávání řek ve vysokém tempu nutí využívat především ty přepravní prostředky a způsoby přepravy, které při vynaložení nejmenšího úsilí zabezpečí nejrychlejší přepravu.** Především je třeba využívat pro první sledy brodů a zřizování přepravišť pro mělké a hluboké brodění a pro jízdu tanků pod vodou. Vždy, dovolí-li to situace, je nutné ihned zahájit především stavbu plovoucího mostu. Na stupni divize při současných tempech nelze počítat se stavbou nízkovodních mostů. Jejich stavba na stupni armáda a front může být zahájena ihned po postavení plovoucího mostu.

Mostové přepraviště je nejvýkonnější a dává proto největší předpoklady udržet i při násilném přechodu řeky požadované denní tempo boje. Je třeba

podniknout opatření k tomu, aby výkonná mostová a přívozová přepraviště mohla být zřizována v nejkratším čase, po dosažení vodního toku vojsky. Přepraviště budou zřizována především v úsecích obsazených výsadky a v prostorech, ve kterých byl nepřítel na protilehlém břehu zničen našimi jadernými údery, nebo kde nepřítel nepředpokládá stavbu mostu vzhledem k nevýhodným přístupům k řece.

Vyskytují se někdy nesprávné názory na vhodnost a účelnost zřizování přívozo- vých přeprav. Jejich použití nelze šablonovitě zavrhnout. Je zřejmé, že na úzkých řekách, kde se časy zřízení mostu blíží době, potřebné ke zřízení přívozo- vých přepravišt, je výhodnější zřizovat přímo mostová přepraviště.

Na širokých řekách je výhodnější i vzhledem k tempu přepravy zřídít nejprve přívozo- vou přepravu (zvláště pro tanky) a se setměním přecházet na most. I když jsou přívozo- vá přepraviště méně zranitelná, jsou v některých případech výhodnější.

Při dostatečném počtu výkonných přepravišt v rámci armády je výhodnější přes velmi širokou řeku (250—350 m) přepravovat raketové útvary na samostat- ných přívozo- vých přepravištích. Přepravu těchto prostředků uskutečňovat v růz- ných prostorech po oddílech (bateriích) tak, jak přicházejí k řece. Výhodou tohoto způsobu přepravy raketových vojsk je to, že úsilí průzkumu a činnost nepřítel- e bude zaměřeno na přepravu hlavních sil prvosledových armád po mosto- vých přepravištích a raketové útvary mohou být uchráněny před nepřáte- lským průzkumem.

Je tedy zřejmé, že každý případ bude nutné řešit individuálně na základě konkrétní situace. Druhé sledy armády by měly zásadně přecházet po mostech, protože zasazení těchto vojsk musí být provedeno rychle, s překvapením a s mož- ností volit libovolně sestavu při jejich zasazení z chodu.

Aby štáby mohly reálně plánovat překonávání jednotlivých vodních toků v průběhu operace, je důležité znát jejich charakter.

Při řešení manévru mostovými soupravami je třeba vycházet z počtu řek, které bude nutno v celé hloubce útočné operace překonávat, jejich šířky, hloub- ky a vzdálenosti mezi nimi.

Na základě vyhodnocení vodních toků na středoevropském válečnickém území lze dojít k závěru, že **front může překonávat v celé hloubce útočné operace asi čtyři až pět řek širokých 20—45 m**, které jsou překonávány prostředky svazků.

Na základě tohoto ohodnocení a požadavku na tempo operace a množství mostových souprav lze stanovit možný způsob zabezpečení tempa postupu boju- jících vojsk a nutný způsob manévru mostovými soupravami.

K uskutečnění násilného přechodu je třeba včas vytvořit a správně použít uskupení ženijních a pontonových útvarů a přepravních prostředků.

Hlavní část ženijních a pontonových útvarů frontu se zpravidla zařazuje do sestavy armád prvního sledu na hlavním směru. Kromě toho se na stupni frontu vytváří záloha ženijních sil a prostředků o hodnotě jednoho mostu přes širokou překážku.

Pro zabezpečení požadovaných temp je nutné pro každou prvosledovou divizi armád prvního sledu dva mosty. Zvážíme-li, že tyto svazky budou v průběhu operace překonávat 2—3 řeky široké 60—80 m, bude ke splnění tohoto úkolu třeba při třech divizích v prvním sledu a potřebě $\frac{1}{3}$ — $\frac{2}{3}$ SMS na jeden most,

celkem 6—9 SMS. Armáda při počtu pěti divizí má celkem 3 $\frac{2}{3}$ SMS. Na základě počtu mostových souprav u frontu je možné počítat její zesílení maximálně dvěma soupravami.

Prvosledové armády frontu v průběhu útočné operace jsou schopny z organických a posilových prostředků zabezpečit pro každý svazek na hlavním směru útoku dva mosty, u ostatních jeden most s minimální zálohou materiálu.

Toho je možná dosáhnout správným rozdělením přepravních prostředků vzhledem k stanovenému úkolu a zachycením stávajících mostů výsadky, nebo i vytvořením dostatečně silných odřadů, složených z tankových, motostřeleckých a ženijních jednotek, které pronikají mezerami v sestavě nepřítele s cílem zmocnit se a udržet stávající mosty do příchodu hlavních sil.

Na významu nabývá dokonalý manévr přepravních prostředků, kterého můžeme dosáhnout jen dokonalou znalostí válčiště, mostového materiálu a v neposlední řadě i dovedností ženijních sil při nahrazování plovoucích mostů nízko-
vodními.

Uvolněné mostové soupravy se přesunují za bojujícími svazky jako zálohy armády a frontu s cílem být připraveny zesílit nově zasazované svazky a doplnit stávající přepravy. Manévr přepravními prostředky zpravidla není možné uskutečnit vzhledem k malým vzdálenostem jedné řeky od druhé (60 km), z řeky na řeku, ale přes jednu řeku. I tento přesun přepravních prostředků bude vyžadovat provést ho s maximálními rychlostmi.

Jen dovedným plánováním úkolů ženijního zabezpečení, správným rozdělením přepravních prostředků, jejich využitím v průběhu bojové činnosti s vysokou připraveností ženijních jednotek jsou s to ženijní štáby plnit úkoly spojené se zabezpečením temp postupu vojsk.

ŽENIJNÍ ZABEZPEČENÍ RAKETOVÝCH VOJSK

Hlavní úkoly ženijního zabezpečení raketových vojsk v počátečním období i v průběhu války možno spatřovat:

- v zabezpečení včasného zaujetí a vybudování prostorů bojového rozmístění při zaujímání operační sestavy;

- v zabezpečení manévru jednotlivých částí bojové sestavy raketových jednotek a útvarů;

- v ochraně živé síly a techniky v prostorech bojového rozmístění v průběhu operace s důrazem na OPZHN;

- v maskování prostorů bojového rozmístění raketových vojsk.

Uvedené úkoly ženijního zabezpečení jsou značně rozsáhlé a proto se na nich budou podílet nejen organické ženijní jednotky, ale i ženijní jednotky a útvary, kterými bude třeba raketové útvary zesilovat.

Vzhledem ke značnému rozsahu ženijních prací, které musí být uskutečněny v poměrně krátkých časových lhůtách, je nutné prostory bojového rozmístění volit v takových místech, které by potřebný rozsah prací snižovaly na minimum.

V prostorech bojového rozmístění raketových jednotek a útvarů bude nutné z hlediska ženijního zabezpečit hlavně techniku a prostředky pro řízení palby, prostory vyčkávacích postavení, překladiště, síly a prostředky jednotek technického zabezpečení, velitelská stanoviště a týly útvarů.

Při budování okopů pro odpalovací zařízení, tažná vozidla a vleky s raketami musí být hlavní těžiště položeno do prostorů vyčkávacích postavení, překladišť a prostorů rozmístění jednotek technického zabezpečení.

Vzhledem k tomu, že přesuny raketových útvarů budou uskutečňovány v prostoru bojové činnosti, bude třeba k bezprostřednímu zabezpečení přesunu organizovat komunikační skupiny z organických ženijních jednotek raketových útvarů. Tím bude zabezpečeno překonávání překážek, vzniklých napadením nepřítele v průběhu vlastního přesunu raketových útvarů. Pro zabezpečení přesunů uvnitř prostorů bojového rozmístění frontové raketové brigády bude třeba vytyčit a popřípadě i upravit cesty mezi oddíly a jednotkami technického zabezpečení, dále mezi oddíly a týlem. K tomu ještě přibudou cesty k zabezpečení uvnitř jednotlivých oddílů.

Velký význam má pečlivé maskování všech prací. Organické ani posilové ženijní jednotky by nebyly s to plně zabezpečit plnění těchto úkolů z hlediska maskování. Na splnění těchto úkolů se budou muset především podílet vojska raketových útvarů. V souvislosti s tím je třeba organizovat i operační maskování, které je možné zaměřit na utajení skutečných a záložních prostorů zřizováním klamných prostorů.

Operační maskování. Zvláštnosti soudobých operací v počátečním období války vnášejí některé změny i do organizace operačního maskování. Je-li pečlivě promyšleno a skloubeno s plánem operace, může ve značné míře prospět k přímé ochraně vojsk před účinky ZHN.

Toho lze dosáhnout důsledným plněním úkolů operačního maskování jak v oblasti přímého zastírání a maskování veškeré bojové činnosti vojsk, tak i v oblastech klamné činnosti.

Uskutečnit tyto cíle znamená provést řadu opatření operačního maskování na základě rozhodnutí velitele fronty, jak péči samých vojsk, tak i péči speciálních maskovacích útvarů fronty.

Maskovací jednotky fronty v počátečním období války budou plnit především tyto úkoly:

- maskování míst velení svazů;
- maskování útvarů raketového vojska;
- klamný manévry raketového vojska.

Plnění uvedených úkolů vyžaduje, aby i organizace maskovacích jednotek a jejich materiální vybavení odpovídalo těmto požadavkům, zejména pokud se týká prostředků maskování a klamného manévru raketových vojsk.

Frontový maskovací prapor může plnit současně několik úkolů (klamné přepraviště, maskování VS svazů, klamné VS atd.).

Při plnění úkolů operačního maskování je nutné dodržovat:

- centralizované řízení štábem fronty;
- soulad klamných opatření se skutečnou taktickou situací na frontě;
- znalost použití a práce všech průzkumných prostředků protivníka;
- dodržení požadavků taktické a operační věrohodnosti podle plněného úkolu.

K úspěšnému plnění úkolů operačního maskování je třeba dosáhnout operativního řízení a promyšleného skloubení všech klamných akcí.

Z á v ě r

Organizace ženijního zabezpečení útočné operace frontu v počátečním období války klade na štáb náčelníka ženijního vojska frontu vysoké požadavky. Zvýšil se počet a rozsuh úkolů ženijního zabezpečení, ale vlivem požadovaných temp se zkrátila doba k jejich provedení. Úkoly ženijního zabezpečení je nutné plnit nepřetržitě.

Je třeba vidět, že ženijního vojska nebude nikdy dostatek, zvláště pontonových a odtarasovacích jednotek. Bude proto nutné zvláště dovedně jich využívat, protože na nich ve značné míře závisí plnění úkolů ženijního zabezpečení v požadovaných tempech.

Toho je možné dosáhnout jen účelnou organizací úkolů ženijního zabezpečení, předvídáním možného vývoje situace a spoluprací ženijního vojska se všemi druhy vojsk. Ženijní jednotky je třeba používat promyšleně a nedostatek ženijních sil nahrazovat manévrem. Všechny ženijní práce je zapotřebí komplexně mechanizovat a ženijní jednotky, útvary a svazky používat víceúčelově. Jen tak bude zabezpečena těsná součinnost v boji, která je jedním z předpokladů k dosažení úspěchu.
